

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor posudku: Radek Buben

Filip Brož: *Komparace současných španělských nacionalismů: nebezpečný separatismus nebo ideál evropského regionalismu?*, ÚPOL, FF UK, 2009, 67 stran.

Filip Brož se v předkládané práci věnuje tématu, jehož výběr určitě výrazně ovlivnil jeho studijní pobyt ve Španělsku, resp. v jedné z jeho jazykově a kulturně velmi svébytných částech, totiž v Galícii. Již na začátku posudku je nutno vyzdvihnout jedno obrovské pozitivum posuzované práce: autor si pokládá otázku. Nesnaží se nám tedy na pár desítkách stránek převyprávět hypertrofovaně dynamické dějiny tohoto státu, který navzdory rané konsolidaci státní struktury, nikdy nedosáhl onoho stupně národní unifikace jako třeba sousední Francie, ačkoli pokusy Bourbonů v obou zemích šly stejným směrem. Kolega Brož postupuje analyticky, bez zbytečných exkurzů do notoricky známých dějinných procesů. Navíc, nepoužívá wikipedii, tedy encyklopedii, což se dnes rovná prakticky zázraku.

V historických částech své práce, které jsou výbornou ukázkou historické komparatistiky, byť patrně spíše instinktivně dosažené, ukazuje Brož svou velkou schopnost empatie do problematičného (ne)vytváření španělského národního státu. A podobně jako třeba Karel Čapek (který do španělských reálií také solidně pronikl) jasně ukazuje, že základní jednotkou identifikace je pro Španěly především provincie. Při rozboru jazykových nacionalismů Katalánska, Galície a Baskicka Brož poukazuje výborně třeba na odlišnost jejich politických orientací, resp. rozdílů v ideových východiscích jejich dominantních reprezentací. Především kontrast levicově liberálního katalanismu s katolickým a reakčním nacionalismem baskickým je na první pohled zjevný.

Kolega Brož poté zkoumá každý ze tří velkých jazykových nacionalismů. Při tomto rozboru však nevychází ze žádné školometské chronologické „metody“, nýbrž postupuje jako

historický institucionalista a na malém prostoru nás dokáže provést podstatným z každého z těchto nacionalismů. Brož logicky dochází k jasnému závěru (logicky nikoli proto, že by to bylo na první pohled patrné, ale protože si problematiku prostě nastudoval), že katalánský nacionalismus je pragmatický a ideologicky pluralitní. A Katalánci jsou opravdu národem, který to má s konstrukcí svých dějin relativně snadné. Kdyby se třeba povedla katalánská vzpoura v roce 1640, tak dnes mohl existovat na pyrenejském poloostrově třetí stát. Ostatně, Portugalsko se od Španělska definitivně odtrhlo ve stejný rok a obě události byly vzájemně propojeny.

Při výkladu (nikoli popisu) nacionalismu baskického pak Brož jasně ukazuje na fakt, že jeho kořeny jsou úzce spjaty katolicky dogmatickým a antimodernistickým politickým myšlením. Baskové nejsou Španělé mj. proto, že oni jsou ti nezkažení negativními důsledky sekularizace a industrializace. Samozřejmě, s ohledem na průmyslový ráz Baskicka, jde bezesporu o krásný paradox. V případě nejslabšího ze tří nacionalismů, tedy galicijského, je Brož plně v souladu s dostupnými studiemi, které jasně identifikují jeho historický politický program jako v zásadě autonomistický.

V dalších pasážích se Filip Brož věnuje demokratizaci Španělska a vzniku jeho „státu autonomií“. Ukazuje na míru reálné znalosti jednotlivých jazyků v konkrétních oblastech a opět je schopen myslet analyticky a komparativně. Poslední oddíl je pak věnován současné politické scéně v jednotlivých autonomních oblastech. Samostatná kapitola je vyčleněna pro terorismus ETA.

V závěru Brož dochází k tezi, že na přetrvávání a faktickém úspěchu politických reprezentantů regionálních nacionalismů má velký vliv i fakt, že jednotlivým elitám slouží nacionalistická formulka jako legitimizační nástroj v politickém boji a jako zdroj moci. Především případ baskické PNV potvrzuje tuto tezi. Stejně tak v celkově paradoxním galicijském případě to byla Lidová strana (PP), tedy celošpanělské uskupení, které pod vedením Manuela Fragy (bývalého Francova ministra vnitra či informací a turismu), dokázalo využívat diskurz obrany regionálních specifik proti globalizované levicové kultuře.

Závěrečné konstatování, že navzdory aktivitám ETA nepředstavují regionální nacionalismy žádné velké nebezpečí a že bude-li Španělsko i nadále vytvářet dojem, že národnostní identity se nejlépe zachovávají v jeho rámci, tak jako jeden stát vytrvá, nelze než podepsat.

Shrnuto: Kolega Brož napsal nadstandardně dobrou práci. Zpracoval slušné množství literatury a dokázal si své teze promyslet. Z těchto důvodů nevidím jinou možnost než práci navrhnout na **výbornou**.

Radek Buben

26.1.2009